

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
med kopia till:
linnea.carlen@regeringskansliet.se

2023-10-26
LM2023/038986
KN2023/03008

Rapporten Kortare ledtider för elnätsutbyggnad – Utveckla arbetssätt och parallella processer

Lantmäteriet är en av de myndigheter som har deltagit i arbetet med regeringsuppdraget Kortare ledtider för elnätsutbyggnad som redovisades i slutet av april 2023 (Ei R2023:09). Sedan dess har Lantmäteriet fortsatt samarbeta med Energimarknadsinspektionen och länsstyrelserna inom ramen för det implementeringsuppdrag som framgår av Energimarknadsinspektionens regleringsbrev för 2023.

I detta yttrande kommenteras vissa av huvudförslagen i rapporten, med hänvisningar till berörda avsnitt. I övrigt har Lantmäteriet inga synpunkter eller invändningar mot de förslag som läggs fram.

Sammanfattning

Nedan sammanfattas Lantmäteriets synpunkter på de förslag som läggs fram i rapporten fördelade enligt följande: övergripande förslag, direkt genomförbara förslag samt förslag som kräver lagändring eller fortsatt utredning.

Övergripande förslag

- Lantmäteriet är positiv till att **parallellställa** myndigheternas tillståndsprocesser i syfte att korta ner den sammanlagda ledtiden i nätutvecklingsprocessen.
- **Fortsatt samverkan mellan myndigheter** kan ske utan ändring i Lantmäteriets instruktion, i första hand inom ramen för befintliga samarbetsformer.
- Lantmäteriet önskar få klarhet i vad myndighetens medverkan i den myndighetsgemensamma **kunskapsplattformen** närmare ska bestå i samt hur detta arbete ska finansieras.

Direkt genomförbara förslag

- Lantmäteriets utrymme att föra en **tidig dialog med nätägaren** utanför förrättningen är begränsat med hänsyn till bland annat finansieringsfrågan och jävsaspekter.
- **Sakägarförteckningar** bör inte upprättas av Lantmäteriet som ett uppdrag, bortsett från möjligheten som ges inom ramarna för myndighetssamverkan.

- Nätägarens möjligheter till **värderingsförberedande åtgärder**, t.ex. stämpling av träd, bör följas upp för att säkerställa att befintliga regelverk svarar upp mot behoven vid ett införande av nya handläggningsrutiner och parallellställda arbetsprocesser.
- Lantmäteriet är positiv till handläggning av ledningsrättsärenden enligt den föreslagna **1,5-stepsprocessen** med förrättningsavslut innan ledningen byggs.

Förslag som kräver lagändring eller fortsatt utredning

- Lantmäteriet är positiv till förslaget att se över **ersättningsreglerna** vid markintrång. I detta sammanhang framhålls även **markägardiagen** som en viktig del för att öka acceptansen för intrånget som kraftledningar orsakar på berörda fastigheter.
- Lantmäteriet avser inte att i nuläget närmare utreda förutsättningarna för att använda **förenklad delgivning** i ledningsrättsprocesser.
- Lantmäteriet är positiv till föreslagen lagändring om verkställbarheten av koncessionsmyndighetens beslut om **medgivande** att handläggning av ledningsrätter får påbörjas innan beslut om koncession har vunnit laga kraft.

Övergripande förslag

PARALLELLSTÄLLA KONCESSIONSHANDLÄGGNINGEN MED LEDNINGSRÄTTSPROCESSEN

Lantmäteriet är positiv till att parallellställa myndigheternas tillståndsprocesser i syfte att korta ner den sammanlagda ledtiden i nätutvecklingsprocessen. Effektiviseringen gynnas av att dialog förs mellan berörda myndigheter. Även nätägarna bör bjudas in till fortsatta samtal, i syfte att optimera nätutvecklingsprocessens olika delmoment. Inom ramen för regeringsuppdraget fördes dialog bl.a. om vilka förrättningsmoment som kan vara lämpliga att ingå i ett medgivande enligt 17 § 2 stycket ledningsrättslagen, samt när och hur värdering av markintrång ska ske och på vilket sätt fastighetsägarna involveras i processen.

Initialt finns ett större behov av forum för dialog i syfte att anpassa de olika aktörernas arbetsprocesser i förhållande till varandra. Ur ett längre tidsperspektiv behöver formerna för dialog implementeras i den löpande verksamheten.

VÄGAR TILL FORTSATT SAMVERKAN MELLAN MYNDIGHETER

Lantmäteriet är positiv till fortsatt samverkan mellan berörda myndigheter i syfte att korta ledtiden för elnätsutbyggnad. Samverkan kan ske utan ändring i Lantmäteriets instruktion, i första hand inom ramen för befintliga samarbetsformer (jfr avsnitt 6.3.1, s. 105).¹ Fortsatt samarbete bör även kunna ske med stöd av 8 § förvaltningslagen (2017:900) och 6 § myndighetsförordningen (2007:515).

¹ Inom ramen för regeringsuppdraget Kortare ledtider samt Energimarknadsinspektionens fortsatta implementeringsuppdrag har en myndighetsövergripande styrgrupp och en referensgrupp bildats.

MYNDIGHETSGEMENSAM KUNSKAPSPLATTFORM

Under arbetet med regeringsuppdraget och särskilt inom ramen för pilotprojekten, har det blivit tydligt att dialogen mellan Lantmäteriet och nätägaren underlättas av att det finns lantmätarkompetens även hos nätägaren. Den i rapporten föreslagna kunskapsplattformen (se avsnitt 5.5, s. 98 f. samt avsnitt 6.2, s. 103 f.) är en del i det kunskapsuppbyggande arbetet, men den löser inte alla problem. Bristen på lantmätarkompetens är en utmaning för branschen, men även för samhället i vidare mening när kraven och förväntningarna som finns på en snabb utbyggnad av elnätet ska realiseras.

Det behöver klargöras vad den myndighetsgemensamma kunskapsplattformen närmare ska bestå i, vilken målgrupp den riktar sig till, hur innehållet är tänkt att användas och på vilket sätt Lantmäteriet förväntas bidra samt hur arbetet med att bygga upp och förvalta kunskapsplattformen ska finansieras.

Direkt genomförbara förslag

TIDIG DIALOG MELLAN MYNDIGHETER OCH NÄTÄGARE/KUNDER

Lantmäteriet arbetar ständigt med åtgärder för att effektivisera verksamheten och förkorta ledtiderna. Genom en tidig dialog mellan nätägaren och Lantmäteriet kan ärendeplaneringen optimeras med utgångspunkt från förutsättningarna i det specifika projektet. Som framgår av avsnitt 5.4.3 sista stycket (s. 83) måste särskild hänsyn tas till om dialogen med Lantmäteriet sker inom eller utanför förrättning, dvs. innan eller efter en ansökan har inkommit till Lantmäteriet. Utöver den ekonomiska aspekten – att finansieringen behöver säkerställas om dialogen förväntas ske utanför förrättningen (ibid) – behöver det rättsliga utrymmet för Lantmäteriet att föra en dialog utanför förrättning klargöras. Den hjälp och vägledning som Lantmäteriet kan ge innan det finns en ansökan är i allmänhet begränsad. Även om hjälp kan ges i olika utsträckning beroende på frågans art och frågeställarens behov ska likabehandlingsprincipen beaktas, varför det närmare bör belysas vilket utrymme Lantmäteriet har att föra en tidig dialog med nätägaren utanför förrättningen. I detta sammanhang kommer även eventuella jävsaspekter att behöva beaktas.

SAKÄGARFÖRTECKNINGENS ANVÄNDNING I NÄTUTVECKLINGSPROCESSEN

Lantmäteriet kan ta fram en sakägarförteckning inom ramen för en tidig ansökan om ledningsrätt, med stöd av medgivande enligt 17 § ledningsrättslagen. I fråga om Affärsverket svenska kraftnät kan en sådan tas fram ännu tidigare i nätutvecklingsprocessen, inom ramen för myndighetssamverkan (Lantmäteriets beslut 2016/1895). Lantmäteriet har efter avvägning kommit fram till att inte öppna upp för andra uppdragsmöjligheter på detta område. De bärande argumenten mot att upprätta sakägarförteckningar på uppdrag gäller fortfarande i fråga om myndighetens resursanvändning samt med hänsyn till konkurrensaspekter (se avsnitt 5.4.4, s. 84 f.).

TILLTRÄDE TILL MARK FÖR VÄRDERINGSFÖRBEREDANDE ÅTGÄRDER

Lantmäteriet noterar att värderingsförberedande åtgärder inte omfattas av ellagens bestämmelser om marktillträde i undersökningssyfte (2 kap. 57 § ellagen, se avsnitt 5.4.5, s. 87). Värdering – inklusive förberedelsearbete som kräver tillträde till berörda fastigheter – kan utföras inom ramen för en ledningsrättsförrättning, eller av nätägaren dessförinnan förutsatt att markägaren medger tillträde. Nätägarens möjligheter till värderingsförberedande åtgärder, t.ex. stämpling av träd, bör följas upp under implementeringen av regeringsuppdraget för att säkerställa att befintliga regelverk svarar upp mot behoven, även i förhållande till nya handlägningsrutiner och parallellställda arbetsprocesser.

LANTMÄTERIPROCESSEN – MODIFIERAD 2-STEGSPROCESS

Det finns flera fördelar med att handlägga ledningsrätter enligt den i rapporten föreslagna förrättningsprocessen, benämnd modifierad 2-stegsprocess eller 1,5-stegsprocess, med förrättningsavslut innan ledningsbyggnation (se beskrivningen i avsnitt 5.4.9, s. 94-98). På ett generellt plan är detta ett arbetssätt som Lantmäteriet eftersträvar men en avvägning måste också ske utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet. Lantmäteriet arbetar för närvarande med implementering av 1,5-stegsprocessen, och ett stödmaterial i form av en arbetsmodell har tagits fram och kommunicerats till myndighetens handläggare.

Förslag som kräver lagändring eller fortsatt utredning

FORTSATT UTREDNING AV ERSÄTTNINGSFRÅGAN

Av rapporten framgår att frågan om ändrade ersättningsregler för markåtkomst vid utbyggnad av elnätet bör utredas särskilt (avsnitt 6.6, s. 107). Regeringen har i augusti lämnat ett sådant uppdrag till en särskild utredare, med syftet att öka acceptansen för det markintrång som en elledning orsakar på berörda fastigheter.² Lantmäteriet är positiv till en genomlysning av ersättningsreglerna. Det kan noteras att ytterligare en doktorsavhandling har lagts fram i ämnet markåtkomst och ersättning sedan rapporten skrevs (Norén 2023).³

FÖRENKLAD DELGIVNING

Lantmäteriet avser inte att i nuläget närmare utreda förutsättningarna för att använda förenklad delgivning i ledningsrättsprocesser. För det första är fördelarna med en sådan delgivning oklara. I allmänhet används delgivning endast en gång under en förrättning – vid delgivning av kallelse till det första sammanträdet – eftersom lantmäterimyndigheten vid ett sammanträde kan besluta om en särskild ordning för delgivning för den fortsatta förrättningen (se 4 kap. 20 § andra stycket fastighetsbildningslagen [1970:988]). För att förfarandet med förenklad delgivning ska innebära någon fördel vid delgivning av kallelse måste därför förrättningsansökan ha delgetts

² Klimat- och näringslivsdepartementet, KN2023/03796, 2023-08-22.

³ Intrång i och reglering av äganderätten till mark Intrång i och reglering av äganderätten till mark En metod och en studie av markåtkomstregler i Sverige. Eric Norén, Lunds universitet, Lunds tekniska högskola, 2023.

tillsammans med informationen om förenklad delgivning dessförinnan. Detta är varken ett vanligt förekommande handläggningssätt eller något som förutsätts i förrättningslagstiftningen. Därtill kommer att tiden mellan delgivning av ansökan och kallelse till det första sammanträdet ibland är så lång att förenklad delgivning av den anledningen inte går att tillämpa. För det andra stödjer Lantmäteriets befintliga handläggningssystem och nuvarande utformning av den elektroniska utskickstjänsten inte ett användande av förenklad delgivning på ett effektivt och säkert sätt (se närmare avsnitt 5.4.8, s. 93). Framtida teknisk utveckling kan eventuellt ge bättre förutsättningar att använda förenklad delgivning i förrättningar. En sådan utveckling är dock, mot bakgrund av vad som angetts ovan, inget som Lantmäteriet prioriterar i nuläget. Det finns emellertid inget som hindrar att handläggaren i ett enskilt ärende redan i dagsläget delger med hjälp av förenklad delgivning med manuell utskickshantering i de fall det bedöms lämpligt.

**LAGFÖRSLAG KRING OMEDELBAR VERKSTÄLLIGHET OCH
KUNGÖRELSEDELGIVNING AV BESLUT OM MEDGIVANDE ENLIGT
17 § LEDNINGSRÄTTSLAGEN**

Av rapporten framgår att Lantmäteriet har gjort bedömningen att beslut om medgivande enligt 17 § ledningsrättslagen inte är direkt verkställbara. Den rättsliga bedömningen är gjord inom ramen för det aktuella uppdraget och mot bakgrund av ett oklart rättsläge. Bedömningen är inte bindande för förrättningslantmätaren i det enskilda fallet. Oklarheten kring verkställbarheten behöver undanröjas eftersom den riskerar att leda till längre ledtider. Lantmäteriet välkomnar därför de lagförslag som framförs i rapporten.

Lantmäteriets beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Susanne Ås Sivborg. Verksamhetsstrategen, teknologie doktor Linda Sabel har varit föredragande. Vid den slutliga handläggningen har även ställföreträdande generaldirektören Anders Lundquist medverkat liksom enhetschef Catharina Hökby samt chefen för verksamhetsområde Fastighetsbildning, Arwid Dahlberg.

För Lantmäteriet

Susanne Ås Sivborg

OM PERSONUPPGIFTER

Läs hur Lantmäteriet hanterar dina personuppgifter på vår webbplats www.lantmateriet.se/personuppgifter, eller genom att kontakta kundcenter på 0771-63 63 63 eller kundcenter@lm.se.